

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 12
DECBR.
1965

En usædvanlig situation: Generalsekretæren for den internationale Neuengamme-sammenslutning Hans Schwarz, Hamborg, slår det ene som i Neuengammeforeningens nye dannebrogsfane. Til venstre foreningens fanebærer Ove Laursen, til højre overpolitbetjent Alex Th. Binneball, kasserer i den danske Neuengammeforening.

1/8 ULF OLSEN
NIKOLAJ PLADS 5
KØBENHAVN K.
BY 48 78

TAGE PEETZ & CO.

CHR. BRYGGE 22
KØBENHAVN K.

A/S DANSK LYSKOPI
SØLVGADE 10
KØBENHAVN K.

HEFTEMASKINSPECIALISTEN
PETER MAJEV
GOTHERSGADE 175 - K.
TLF. PA 30 19 - 33 50

C. TH. DREYER & CO.
FIOLSTRÆDE 36 - K.
C. 11 29 - MI 11 39

BANDAGIST
HJORTH LORENTZEN
NØRREVOLD 80 - K.

I. CANTOR A/S
NØRRE VOLDGADE 82
KØBENHAVN K.

AXEL MADSEN
PAPIRHANDEL
LL. STRANDSTRÆDE 6 - K.

KØLLE & MØLGAARD
RÅDGIVENDE INGENIØRFIRMA
GOTHERSGADE 43
KØBENHAVN K. - PALÆ 77 17

SIMON OLESENS EFTF. A/S
LANDEMÆRKET 11
KØBENHAVN K.

ANDERSEN & SØRENSEN
INSTRUMENTMAGERE
NIELS JUELSGADE 9-11 - K.

OTTESEN & MEYER
CHRISTIANS BRYGGE 18 - K.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtasevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Trøjborgvej 82, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Forstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

ANNONCER

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: Tagensvej 85 B, København N (kontortid 8-16).

Taga 85 02.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328 (træffes bedst 17,30-18,30)

TRYKKERI

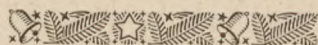
A/S Folketidendes Bogtrykkeri, Ringsted.

Næste nummer udsendes 25 jan.

INDHOLD

	Side
Glædelig jul	135
Loven ændres nu	136
Indvielsen i Neuengamme	138
33% mere syge	141
Gestapofangerne	143
Neuengamme-fangerne	143
Hende derhjemme	147
De erhvervshæmmede	149
Register	151

Glædelig jul

For 21 år siden holdt vi jul under lidt andre forhold end i år. Det glemmer vi ikke. „Mindet lader som ingenting / er dog et lønligt kildespring“. I mange år fik jeg hvert år julebrev fra en fangekammerat, der år efter år gentog disse to sætninger: „Det var den bedste jul, jeg nogen sinde har haft“. Hvorfor mon det? Der manglede jo det meste af det, der ellers hører med til en dansk jul, og som vi i år glæder os til. Hvad havde Julen 1944 givet ham, der gjorde den jul til den bedste, han indtil da havde oplevet? Jeg har aldrig spurgt ham direkte. Det behøver jeg heller ikke, for jeg ved det på forhånd. Det er nemlig den kristne juls hemmelighed.

Den havde givet ham *Lys i Mørket*.

Når jeg tulrer rundt her i mit vidtstrakte sogn en eftermiddag i min lille 4CV og tænder mine lygter af hensyn til de andre gentlemen drivers, har jeg tit opdaget, at jeg faktisk ikke kan se, om lyset er tændt. Det er nemlig ikke mørkt nok. Så må jeg ud og hen foran vognen og se efter. Men når jeg ruller hjem en mørk novembernat, er der ingen tvivl. Da forstår jeg det: jo mørkere mørket er, des tydeligere opfatter jeg lyset.

Kan vi så holde kristen jul i Danmark i år?

Vi har det jo dejligt. Neonlysene stråler. Millionerne ruller, og vi har alle sammen penge på lommen — især i december måned, mens „skatten“ holder ferie. Der er heller ingen Hitler mere. Eller — tager jeg fejl? Er neonlysene og pengeligeligheden og de fulde butikker og vore to ugentlige fridage (som vi ikke ved, hvad vi skal bruge til) og alt det andet måske en illusion, et blændværk,

en camouflage af virkeligheden? Er mørket her stadig, kun dækket af et *kunstigt* lys?

Svaret afhænger af, hvordan vi forstår os selv, hvilket menneskesyn (antropologi) vi har. Jeg skal gerne gøre rede for mit. Det kan siges kort således: *Væsentligt* har vi *mennesker* alle sammen alle tider og alle vegne været *ens*, en mærkelig blanding af lys og mørke, af gode og slette muligheder. Og det er mørket, vore slette muligheder, der volder os besvær. Det fik overtaget i den lille dreng Adolf, så at han blev den vilde, dæmoniske Hitler. Men var det ikke væsentligt det samme, der skete for de to ægtefæller, der engang havde elsket hinanden inderligt og uselvsk, men som nu hadede hinanden og sagde onde og bitre ord om hinanden, og som til sidst gik hver sin vej og derved tillige lagde tunge byrder på børnenes skuldre? Eller hvorfor bliver vi sommetider sure og mistænkelige på hverandre? Det er jo da ikke til glæde for nogen, mindst for os selv. Eller hvorfor går en mand på arbejde om morgenen uden at kysse sin kone til farvel? Eller hvorfor taler vi danske så tit ondt om hverandre? Og så en dag er det hele slut, og livet — både det fysiske og det psykiske — er forbi.

Alt det er eksempler på mørket, som vi så ofte (bevidst eller ubevidst) camouflerer ved romantiske illusioner.

Men — „Lyset skinnede i mørket / og mørket fik ikke bugt med det“. Det var et juleord fra for godt 19 århundreder siden. Og *Lyset er Kristus*. Der var lige straks nogle, for hvem mørket var så mørkt, at de fik øje på det lys. Derved fik de et nyt *håb* og et *mål* for livet. Præcis

Den urimelige lov bliver nu ændret af tinget - - -

Formanden for Dansk Politiforbund, politiassistent A. Dalsgaard.

„Pigtråd“s artikelserie om de uretfærdige erstatningsforhold for tjenestemænd, der har været i KZ-lejr, og som nu erklæres mere eller mindre invalide, har ført til, at spørgsmålet blev rejst i folketinget. Minister Kaj Bundvad lovede ved den lejlighed, at uretfærdighederne skal ophøre. Ministeren vil snarest fremsætte et nyt lovforslag, hvorefter det bliver muligt, at de månedlige erstatningsbeløb også kan gives, efter at en tjenestemand er blevet pensioneret, og tilsvarende med eengangs-erstatningerne.

det samme skete atter og atter i alle disse århundreder alle vegne i verden. Det sker idag og her. Kan nogen sige mig et andet sted, hvor der således tændes lys i mørket som i Julens Jesus Kristus vor Herre?

Himlens Lys kom i dig til jord, skinner til ny oplysning stor, godt kan vi nu ved nattetid kende som børn vor Fader blid.

O, Gud ske lov!

HANS MAGLE.

Sagen til behandling i folketingets spørgetime.

Udførligt referat af udtalelserne.

Da denne sags behandling i folketinget kun er blevet forholdsvis kort omtalt i dagspressen, bringer vi referatet fra folketingets spørgetime i sin fulde ordlyd. Som meddelt i sidste nr. af „Pigtråd“ var det den konservative folketingsmand, Haunstrup Clemmensen, der rejste sagen. Haunstrup Clemmensens spørgsmål til socialministeren lød kort:

„Finder ministeren alle de afgørelser rimelige, som træffes i henhold til paragraf 24, stk. 2, i lov om erstatning til besættelsestidens ofre?“

Begrundelsen

Haunstrup Clemmensen gik på talerstolen og begrundede sin forespørgsel på følgende måde:

— Det må være folketingets og regeringens opgave opmærksomt at følge, om gældende lovbestemmelser og disses fortolkning virker rimelige og retfærdige, og en sådan generel forpligtelse må være særlig stor over for borgere, der under Danmarks besættelse blev sendt i nazistiske koncentrationslejre. Dette gælder selv sagt også borgere, der blev sendt derned, allerede fordi de som danske tjenestemænd gjorde deres pligt og fik helbredet ødelagt som følge af de uhyrligheder, de i virkeligheden var ude for.

Afgørelserne er ikke ensartede

I henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre, fortsatte Haunstrup Clemmensen, kan der bl. a. til disse borgere ydes invaliditetserstatninger, og hovedreglen er, at der udbetales et eengangsbeløb — i øvrigt skattefrit — hvis invaliditeten anslås til at være under 25 pct., medens en højere invaliditetsgrad berettiger til månedlige skattepligtige ydelser. Jeg tror for det første, man må gøre sig klart, at det ikke mindst overfor de mange, alvorlige, psykiske sygdomme, der her er

tale om, må være meget svært at afgøre nøjagtigt, hvilken procent af invaliditetserstatning, der er berettiget, og jeg føler mig ikke helt overbevist om, at alle de pågældende afgørelser er truffet på nøjagtigt og ensartet grundlag.

Jeg tror, man i Norge har truffet langt mere ensartede afgørelser. Men når dertil så kommer, at disse procenter har en overordentlig stor betydning for den enkelte sags udfald, tror jeg, der er grund til at være ganske særlig opmærksom derpå.

Katastrofen

kommer med pensioneringen

Haunstrup Clemmensen fortsatte:

— I henhold til lovens paragraf 24, stk. 2, er det således, at ydelserne som hovedregel falder væk over for tjenestemænd, der går på pension. I sig selv virker denne bestemmelse overordentlig hårdt, når man tillader, at de pågældende i aktiv tjeneste ud over deres løn oppebærer en månedlig invaliditetserstatning, og derefter, når de går ned på en lavere indtægt, pensionsindtægten, fuldstændig stryger den invaliditetserstatning, de ellers hidtil har oppebåret. Virkningerne forekommer mig så meget desto hårdere, når man tager i betragtning, at adskillige af disse borgere må pensioneres tidligere, end lovens regler i øvrigt gør det til et krav, fordi deres sygdom gør det nødvendigt.

De hårdest ramte får mindst

— Jeg tror derfor, man skal gøre sig klart, at der allerede af den grund opstår problemer i denne lovgivning. Men problemerne bliver større, når man erkender, at adskillige af disse alvorlige psykiske lidelser først rigtigt kan konstateres og bedømmes, kort tid før de pågældende skal pensioneres. Resultatet bliver derfor, at de, der skal have ydelserne kort tid, før de pensioneres, hvis de har under 25 pct.s invaliditet, får et skattefrit eengangsbeløb, og hvis de har over 25 pct.s invaliditet, får de en månedlig, skattepligtig ydelse, som de måske kun kan oppebære i ganske få måneder. Det har altså den virkning, at de hårdest ramte får langt de mindste ydelser.

Det er ikke rimeligt

— Det kan efter min bedste overbevisning ikke være rimeligt, og jeg synes, man udmærket kan forstå de tjenestemænd, der her er tale om. Adskillige har fået at vide, at de egentlig var berettiget til erstatningsudbetalinger, fordi de f. eks. havde over 25 pct.s invaliditet, men at der intet kommer til udbetaling, fordi de i mellemtiden — under sagens behandling — er pensioneret.

Man kan også tænke sig de mennesker, der i virkeligheden næsten må være interesseret i kun at blive erkendt 24 pct.s invalide for dog at få noget, hvorimod 25 pct.s invaliditet i virkeligheden, skønt de derved er hårdere ramt, bogstaveligt talt intet giver dem.

Uden partipolitiske skillelinjer

Haunstrup Clemmensen sluttede:

— Jeg er klar over, at der fra mange sider er arbejdet med denne sag — fra organisationernes side, fra pressens side — og den er ganske uden partipolitiske skillelinjer, men jeg henstiller, at den højtærede minister så hurtigt som overhovedet muligt finder frem til en rimelig ordning. Den nuværende praksis og ordning forekommer mig ikke rimelig. Den er efter min bedste overbevisning urimelig.

En lovændring må til

Efter Haunstrup Clemmensen gik socialminister Kaj Bundvad på talerstolen for at svare. Ministeren udtalte:

— Jeg er enig med det ærede medlem, hr. Haunstrup Clemmensen i, at den gældende ordning på det område, der er omtalt, ikke er fuldt ud rimelig. Lovreglerne giver imidlertid ikke adgang til et administrativt skøn, en ændring kan derfor kun opnås ved en lovændring. Spørgsmålet herom er rejst overfor mig af CO 1 herom er rejst overfor mig af CO 1 foranledning af Politiforbundet, og det har været indgående overvejet i socialministeriet samt i direktoratet for ulykkesforsikring, som daglig har med denne administration at gøre. (Det er flere år siden, Politiforbundet første gang søgte at rejse sagen, men først nu, da den har fået presseomtale, kommer den frem. Red.).

Jeg har for nylig haft en afsluttende forhandling med repræsentanter for tjenestemandorganisationerne og har opnået deres forståelse med hensyn til fremtidig ordning. Denne forhandling fandt sted umiddelbart inden det spørgsmål, der her er til behandling, er stillet. Jeg understreger dette, fordi B. T. i en artikel den 21. oktober 1965 (gengivet efter „Pigtråd“. Red.) har givet udtryk for, at det er dette blads omtale af problemerne samt fremsættelsen af det ærede medlems spørgsmål her i folketinget, der har givet stødet til, at sagen nu er taget op af mig. Den rette sammenhæng er, at spørgsmålet er rejst overfor mig for lang tid siden og på normal måde af vedkommende forhandlingsberettigede tjenestemandorganisation.

Hvad lovændringen vil omfatte

Ministeren fortsatte:

— Som resultat af overvejelserne vil der i dette folketingsår blive fremsat forslag om en ændring af lovbestemmelserne, hvorved der vil blive rådet bod på de påviste skævheder, således at renteerstatningerne ikke længere helt skal falde bort, når pensionering indtræder, ligesom kapitalerstatninger, der tilkendes efter pensioneringen, i modsætning til nu skal kunne komme til udbetaling.

Tiden er løbet fra loven

Jeg vil gerne tilføje, at dengang loven blev gennemført, forekom lovbestemmelsen utvivlsomt fuldt ud rimelig. Tiden er imidlertid løbet fra loven af forskellige grunde.

Det skyldes for det første, at aktive tjenestemænd ved en lovændring i 1957 fik adgang til fuldt ud at oppebære erstatning efter loven ved siden af tjenestemandslønningen. Fra dette tidspunkt har begrænsningerne alene været gældende over for tjenestemandspensionerne. For det andet har de tjenestemænd, der nu går på pension, gennem mangeårig tjeneste opnået fuld eller næsten fuld pensionsanciennitet. De pågældende har derfor ikke kunnet drage fordel af reglen om forhøjet pensionsanciennitet ved afgang på grund af tilskade-

komst i tjenesten, og under disse omstændigheder er den meget drastiske beskæring af erstatningerne, som nu foretages ved pensionering, mindre velbegrunder. Men som sagt er disse skævheder blevet påvist af tjenestemandorganisationerne, og forberedelserne til at søge dem afhjulpel er så vidt fremme, at et lovforslag snart vil kunne fremsættes i tinget.

Ensartet bedømmelse søges indført

Jeg vil gerne til det ærede medlems bemærkninger om, hvorvidt afgørelserne om invaliditetsgraden er rimelige og ensartede, føje, at dette spørgsmål også er rejst af tjenestemandorganisationerne, og at vi i socialministeriet vil tage dette spørgsmål op til overvejelse. Det er naturligvis rigtigt, at det grundlag, hvorpå invaliditetsberegningerne sker, må være så ensartede som vel muligt, og det vil vi søge frem til.

Det haster med en ny lov

Haunstrup Clemmensen gik atter på talerstolen efter ministerens svar, og han sagde da:

— Jeg vil gerne takke den højtærede minister for de udtalelser, der nu er faldet her fra folketingets talerstol.

Når det i det lidt forsigtige ministersprog tilkendegives, at de nuværende ordninger ikke er fuldt ud rimelige, at de er mindre velbegrunder, synes jeg, at det er en meget mild udtryksform over for de forhold, der nu igennem adskillig tid har været gældende. Jeg hilser derfor med glæde, at der fremkommer et lovforslag, og må måske henstille til den højtærede minister, at arbejdet hermed fremmes så meget som muligt, netop fordi der jo er overordentlig mange, for hvem denne sags hurtige afgørelse er af stor betydning.

Underordnet, hvem der skal have æren

Haunstrup Clemmensen fortsatte: — Den højtærede minister gjorde iøvrigt nogle bemærkninger om, hvem der havde taget initiativet til hvad. Jeg synes, det i denne sag er ganske

underordnet, hvem der har æren eller ansvaret for, at sagen rejses. Den har jo været rejst igennem adskillige måneder i bladet „Pigtråd“ og i B. T., og på anden måde — jeg er klar over, at også organisationerne har rejst spørgsmålet — men det afgørende må naturligvis være ikke en mandjævning om, hvem der kom først på dette område, men udelukkende at få denne sag ændret hurtigt, så vi kan komme over til rimelige forhold. Det er urimelige forhold for øjeblikket!

„Pigtråd“ har med sine artikler om denne sag kun ønsket at støtte de henvendelser, som tjenestemandorganisationerne gennem de sidste ca. 3 år har søgt at rette til ministeriet for at få gennemført en lovændring. Vi har haft den glæde, at — især B. T. — men også enkelte andre blade har fulgt vore artikler op.

Vi har også sendt „Pigtråd“ til såvel ministeren som til de forskellige folketingsmedlemmer, som udtalte sig i sidste nr. af bladet, for at man kunne være orienteret om denne sag.

Folketingsmand Haunstrup Clemmensen meddelte på et meget tidligt tidspunkt, at han agtede at stille spørgsmål til ministeren, og „Pigtråd“ var af den formening, at det var af stor betydning, at ministeren fik lejlighed til at orientere folkettingen — og dem, uretfærdighederne er gået ud over — om at en lovændring var på vej.

At det var en kendsgerning, meddelte vi, som bekendt, allerede i sidste nr. af bladet, hvor såvel ministeren som Haunstrup Clemmensen og repræsentanter for flere partier fik lejlighed til at udtale sig. Iøvrigt er det vort synspunkt, at det er komplet ligegyldigt, om den ene eller den anden skal have æren for, at sagen nu rejses. Det vigtigste er, at uretfærdighederne ophører! **Hans Fosmark.**

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

FOR ret, frihed og medmenneskelighed

Neuengamme-indvielsen
årets
begivenhed i Hamborg

Et knugende fællesskab knytter os sammen, alle os der slap fra kz-lejrene og Gestapos terror med livet i behold. Vi er samlet her i en anledning, der bryder gamle, smertende sår op, vi samles for at mindes døde kammerater i tusindtal, for at minde om en mørk og nedværdigende periode i Tysklands historie, sagde borgmester Herbert Weichmann, da han aftenen før Neuengamme-monumentets indvielse modtog 150 særligt indbudte fra næsten alle Europas lande på Hamburgs Rådhus. Borgmesteren fortsatte: Vi mødes for at erindre om de frygtelige vilkår, hvorunder mennesker pintes og sultedes til døde i Neuengamme. Men det monument, der nu står færdig på den tidligere koncentrationslejrns grund, skal tillige stå som et minde om, at der også fandtes et andet Tyskland dengang.

Det skal minde om gode Hamburgborgere, der i hundredvis indespærredes, henrettedes og pintes under det nazistiske voldsregimente. Det skal minde om de mange jødiske medborgere, der efter uvurderlig indsats til vor bys fremgang og trivsel blev

sendt i døden på grund af deres afstamning. Her i byens hus vil jeg på Hamburgs og alle mine medborgeres vegne love, at Fri- og Hansestaden Hamburg til alle tider vil stå som et bolværk for ret, frihed og medmenneskelighed.

Første i Vest-Tyskland

Denne tale gjorde et stærkt indtryk på de tilstedeværende, og det samme gjorde borgmesterens tale ved selve afsløringen af monumentet i Neuengamme den følgende dag. Næsten 5000 tidligere fanger og pårørende var stævnet til Hamburg i anledning af den største fangebegivenhed i mange år. Der er tidligere blevet indrettet mindesmærker og museer for kz-lejre, men parken og det storslåede monument i Neuengamme er det første i sin art, der er opført i Vest-Tyskland.

I løbet af lørdag den 6. november kom næsten 600 deltagere fra Danmark. Trods det store fremmøde og så fra andre lande, fra Frankrig mødte således 650, fra Holland 220 o.s.v., var det lykkedes den danske Neuen-

Mange grupper og foreninger var mødt frem med faner, der tog opstilling, da monumentet i Neuengamme blev indviet.

gamme-forening at skaffe hotelværelser til alle. I sidste øjeblik fik man også en bevilling igennem finansudvalget, så deltagerne foruden på de tyske baner også fik frirejse med DSB. Forskellige årsager medførte, at det i Hamburg fastlagte program måtte ændres på en række punkter i sidste øjeblik. Det skaffede de danske arrangører ekstra arbejde og et par søvnløse nætter, men stort set lykkedes det at få alt til at klappe.

Kammerater fra mange lande

Danmarks ambassadør i Bonn, Franz Hvass, departementscheferne H. O. Koch og Finn Nielsen, Københavns overborgmester Urban Hansen, borgmester Bernhardt Jensen fra Århus og lejrchef Reedtz Funder fra Røde Kors var Neuengamme-foreningens officielle gæster ved indvielsen. Efter modtagelse på Hamburgs Rådhus var der en smuk højtidelighed i det store auditorium på universitetet, og derefter samledes et par tusinde af deltagerne til kammeratskabsaften i den blå sal i Planten und Blumen. Her havde mange misforstået hensigten og ventede underholdning. Meningen var, at man skulle have lejlighed til at træffe venner og kammerater fra de forskellige lande, og det mål nåedes også i stor udstrækning.

Til højtideligheden i Neuengamme søndag formiddag havde Hamburg by stillet et stort antal busser til disposition, og det lykkedes på forbavsende kort tid at bringe de mange mennesker frem og tilbage.

Næst efter de gribende taler ved monumentet gjorde den meget smukke bronzeskulptur sikkert dybest indtryk på deltagerne. Den virker stærkt, men lyser samtidig af varm medmenneskelighed. Man mærker tydeligt, at dens franske skaberinde selv kendte livet — og døden — i en kz-lejr.

Kvinder og mænd, unge og ældre, satte hinanden stævne ved den store minde-søjle, foran hvilken bronzeskulpturen er anbragt.

Cap Arkona ofrene

Efter indvielsen samledes Neuengamme-foreningens bestyrelse og de officielle danske gæster til en smuk reception hos den danske generalkonsul i Hamburg, Thorkild Wegener-Clausen, der under de mange forhandlinger og møder med Hamburgs Senat har været en uvurderlig støtte for den danske Neuengamme-forenings delegerede.

De fleste danske deltagere forlod søndag eftermiddag og aften påny Hamburg. Et antal danske politifolk var mandag gæster hos Hamburgs politi, mens en international delegation med bus drog til Timmendorfer Strand, Niendorf og Neustadt for også der at mindes ofrene fra Neuengamme. Her mistede 3. maj 1945 næsten 8000 kammerater livet ved Cap Arkona-katastrofen.

Delegation i øst

En del af ofrene drev i land på den kyst, der nu hører under Øst-Tyskland. For at give repræsentanter for Den internationale Neuengamme Amicale lejlighed til også at ære disse kammerater med krans i anledning af monumentindvielsen havde den østtyske regering inviteret en 16 mands delegation repræsenterende otte nationer. Delegationen havde foruden besøget ved Greevesmühlen-monumentet ved Østersøkysten også lejlighed til at stifte bekendtskab med de tidligere Neuengamme-udkommandoer Wöbbelin og Ludwigslust. Overalt blev delegationen modtaget med største gæstfrihed, og deltagerne havde lejlighed til at gøre mange interessante iagttagelser, og der blev ført adskillige udbytterige diskussioner.

OLUF RIKHOF.

Carl B. Christiansen & Co. A/S

Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibeband og sliberonder-
ler til alle formål

G. SALIGATH & CO.

TORDENSKJOLDSGADE 25 - K

N. FR. NIELSEN

PAPIR EN GROS
TLF. *11 00 58
VENDERSGADE 14
KØBENHAVN K.

NYDALON ^{A/S}

KØBMAGERGADE 22
KØBENHAVN K.

POUL CLAUSEN
ARKITEKT M. A. A.
ROSENVÆNGETS SIDEALLE 3
KØBENHAVN Ø.

„AUTOGO“

32 — FINSSENSVEJ — 32
KØBENHAVN F.

FABRIKEN**K. HAGENS ^{A/S}**

DR. OLGASVEJ 23
KØBENHAVN F.

KRYDSFINER-HANDELEN
HYLTEBRO. 5 - N. TLF. ÆGIR 7111
G. PAGH MØLLER

J. H. SCHULTZ FORLAG A/S
N. JUELSGADE 12 - K.

E. MØRCH
HORSERØDVEJ 15 - Ø.

KR. DREYER
DR. OLGASVEJ 21 - F.

BONDE'S BOGTRYK/OFFSET
HEJREVEJ 39 - N. V.
ÆGIR 61 00 — 97 00

BAADH & WINTHERS EFTF. ^{A/S}

KØBMAGERGADE 45
KØBENHAVN K

HINDSGAUL

BUTIKSMONTØREN AKTIESELSKAB
LÆDERSTRÆDE 7—9
KØBENHAVN K.

AKTIESELSKABET
KØBENHAVNS BRÆNDSELS KOMPAGNI
NØRREGADE 15 - K.
P. 92 20

MALERFIRMAET
GEORG NIELSEN & BENT KROMANN
GOTHERSGADE 101 — KBH. K.

HØY PETERSEN & ARNE JENSEN ^{A/S}

STRUENSEVEJ 7—9 - N.

MADSEN & OLSEN

HEIMDALSGADE 25—27 - KBH. N.

ERNST CHRISTENSEN

MØBLER & TÆPPER
BLAAGAARDSGADE 23 - KBH. N.
CENTRAL 14 4 04

BLAUENFELDT & TVEDE

SVANEVEJ 3—7 — N. V.
TLF. *ÆGIR 45 30

FRITZ PAUSTIAN JUN.
HEIMDALSGADE 39 - KBH. N.
ÆGIR *73 10

De tidligere kz-fanger er 33 procent mere syge end andre

Man har hidtil savnet statistisk materiale til belysning af, hvorvidt tidligere kz-fanger har flere sygdomsperioder end folk, der ikke har været i kz-lejr. Men nu foreligger der en sådan statistik — dog kun for politifolkenes vedkommende.

Formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul Kaj V. Dahl, rettede for nylig en henvendelse til rigspolitichefen for at få udarbejdet en statistik over politiets sygedage. Det viste sig, at man ikke havde en sådan specielt udregnet for tidligere kz-fanger til sammenligning med de politifolk, der ikke havde været i kz-lejr. Men politiet viste forståelse for spørgsmålet, og en tidligere kz-fange, overpolitibetjent Ivar Tarby fik til opgave at udregne statistikken. *Det viste sig herved med stor tydelighed, at tidligere kz-fanger havde et væsentligt antal flere sygedage end de politifolk, der ikke havde været i kz-lejr.*

Politiets statistik

Det hedder bl.a. i Rigspolitichefens svar på „Kammeraternes Hjælpefonds forespørgsel:

„Under henvisning til Deres skrivelse, hvori De anmoder om at måtte få tilsendt en statistik over sygedage for politifolk, der har været deporteret til Buchenwald, og de, der ikke har været deporteret, fremsendes hermed de ønskede oplysninger.

Statistikken er udarbejdet på grundlag af den styrke, der var til tjeneste pr. 31. december 1964, idet dog ansatte efter 1944 ikke er medtaget i beregningen.

Endvidere er sygedage vedrørende politimestre, politiinspektører, politi- og kriminalkommisærer samt politifuldmægtigede ikke medregnet, idet statistikken for så vidt angår disse tjenestemænds sygedage ikke føres her.

Politiet har på „Kammeraternes Hjælpefonds“ foranledning udregnet en statistik over sygedage for tidligere deporterede og ikke-deporterede

Sygedage efter evt. senere tilskadekomst i Danmark er ikke medtaget i beregningen.

Opmærksomheden henledes på, at beregningen er baseret på alle deporterede og således ikke alene til Buchenwald-lejren.

For så vidt angår de til og med 1944 ansatte polititjenestemænd, der stadig er i politistyrken, viser den her førte sygestatistik følgende tal — beregnet for tidsrummet 5/5-1945 til 31. december 1964:

Deporteret til Tyskland ialt polititjenestemænd	1.060
De har haft i alt sygedage ...	259.288
Sygedage pr. mand	244,6

Ikke-deporteret til Tyskland ialt polititjenestemænd	3.728
De har haft i alt sygedage ...	605.024
Sygedage pr. mand	162,3

Sygestatistikken for de politifolk, der er erkendt invaliderede efter internering i Danmark eller som medlem af modstandsbevægelsen, viser pr. 31. december 1964 følgende tal: ske mænd og kvinder.

Antal invaliderede i alt	31
De har haft i alt sygedage ..	15.078
Sygedage pr. mand	486,4.“

De sværest skadede er ikke medregnet i statistikken

Det bemærkelsesværdige ved denne statistik er, at tidligere kz-fanger i det beregnede tidspunkt har haft 82,3 flere sygedage pr. mand, end de politifolk, der ikke var deporterede.

Og så kan hertil føjes en kommentar af politikommissær Erik Andersen, der selv var interneret. Han siger:

Det må tages i betragtning, at vi ialt var deporteret knap 2.000 politifolk. Den gengivne statistik er kun

lavet over dem, der endnu var i tjeneste pr. 31. december 1964. De politifolk, der enten er afskediget på grund af alder, sygdom, eller som er døde i de 19 år, der er gået siden befrielsen, er ikke medregnet i statistikken. Med andre ord har man ikke taget de sværest skadede med.

I så fald ville det utvivlsomt have vist sig, at de tidligere deporterede havde et langt større antal sygedage. Dette til trods ligger vi på ca. en trediedel flere sygedage end de andre.

Howdan er statistikken for ikke-politifolk ?

Politikommissæren siger også: — Det ville have været interessant at se en statistik over de fanger, der ikke var politimænd, men en sådan er velsagtens umulig at lave.

Politifolkene fik jo nemlig Røde Kors-pakker fra interneringens begyndelse, og de fik også gennem Røde Kors et tilskud af levertran pr. mand. Endelig havde det rent psykisk stor betydning, at politifolkene gennem Røde Kors-indsatsen følte, at de stadig var i kontakt med hjemlandet. Et kuriosum: Politifolkene blev ikke klippet skaldede som alle andre fanger.

Enkelte trækker tallene op

Om statistikken kan yderligere nævnes, at blandt de 1060 tidligere deporterede har 11 mand haft mellem 1000 og 1600 sygedage.

Af de ikke-deporterede har 17 mand haft mellem 1.000 og 1600 sygedage.

Det skal også nævnes, at de yngste, der er med i den udregnede statistik, nu er på 43 år. En del af de tidligere kz-fanger kom hjem med TB.

I forbindelse med dette kan nævnes, at en tidligere deporteret kom hjem med denne sygdom. Han blev erklæret 100 pct.s invalid — ifølge erstatningsloven. Senere blev han helbredt for sin TB, og derved blev hans invaliditetsgrad nedsat til 35 pct.

Det omvendte er også forekommet. Nogle år efter krigen blev en politimand, ifølge erstatningsloven erklæret for 30—35 pct.s invalid. For otte dage siden kom der meddelelse om, at hans sygdomstilfælde påny havde

DÆMPA A/S

KNARREBORG

<p>MASKINFABRIKEN „HERBORG“ SKJERN - TLF. 5 10 11</p>	<p>GULLANDERS BOGTRYKKERI SKJERN - TLF. (073) 5 00 76</p>	
<p>J. CHR. HANSEN VOGNMAND SKJERN</p>	<p>HUGO HOLMSTOEL & CO. I/S SKJERN</p>	
<p>AKTIESELSKABET VEJLE ALUMINIUMSFABRIK</p>	<p>LØVEN BETONVAREFABRIK og MØRTELVÆRK SKJERN — TLF. (073) 5 12 44</p>	
<p>NIELS CHRISTENSENS PAPIRHANDEL - BOGTRYKKERI NYTORV 5 - VIBORG - TLF. 92</p>	<p>VEJLE AMTS FOLKEBLAD VEJLE</p>	
<p>SDR. OMME MASKINFABRIK BRDR. LORENTZEN TLF. SDR. OMME 47 - 192</p>	<p>AKTIESELSKABET FÆLLESBAGERIET I VIBORG</p>	
<p>I/S SØNDERMARS MØBELFABRIK TARM GL. KONGEVEJ TLF. (0724) 168 - 188</p>	<p>TARM og OMEGNS SPAREKASSE</p>	
<p>HARTVIG GRAVESEN A/S TARM - TLF. 37</p>	<p>M. NIELSENS TØMMERHANDEL TARM - TLF. NR. 1 — 221</p>	
<p>KLAKRING SAVVÆRK KLAKRING</p>	<p>ØLGOD UNGDOMSSKOLE ØLGOD</p>	
<p>P. AA. PEDERSEN BAGERMESTER ØLGOD</p>	<p>GRUNDFOSS BJERRINGBRO PUMPEFABRIK A/S</p>	
	<p>FRØSLEV SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK PADBORG</p>	
	<p>W. KÜCKELHAHN - PADBORG</p>	
	<p>KOLDING PETERSEN & KNUDSEN PADBORG</p>	<p>KNUD KNUDSEN KØBMAND ØLGOD - TLF. 11</p>
		<p>J. TH. BUNDGAARD NR. NEBEL</p>

været til behandling. Nu blev han erklæret for 100 pct.s invalid og selvfølgelig tilkendt månedlig rente-erstatning i overensstemmelsen hermed. Den pågældende er iøvrigt stadig delvis tjenestegørende.

Skudt i maven

Der er sikkert adskillige, der vil studse over det store antal sygedage for de 31, som har været medlemmer af modstandsbevægelsen — eller de er invaliderede under ophold hos tyskerne her i landet.

Om dem kan siges: De er alle invalideret efter loven om besættelsestidens ofre. Det fremgår af statistikken, at de tilsammen har haft 15.078 sygedage. Tre af disse politifolk tegner sig for henholdsvis 1804, 1536 og 1191 sygdage. Det kan nævnes som eksempel, at en af dem blev skudt i maven under en ildkamp med HIPO. Han har haft tarmbesvær bogstaveligt talt lige siden. Når sådanne ting tages i betragtning, er det ikke så vanskeligt at forstå, at man i denne kategori når op på et gennemsnit på 486,4 sygedage pr. mand.

Overpolitibetjent Tarby, der har foretaget udregningen af statistikken, er af den opfattelse, at differencen på antallet af sygedage mellem de tidligere deporterede og de ikke-deporterede vil være endnu meget større om fem år.

Arsagen til dette er den simple, at sygdomstilfældene for mange tidligere deporteredes vedkommende bliver hyppigere og hyppigere med årene. Opholdet i kz-lejrene har sat sine spor både fysisk og psykisk. Efterhånden som vi ældes, viser det sig, at de tidligere deporterede klarer sig dårligere end de øvrige — og derfor stiger tallene i statistikken med hensyn til sygedage.

Hvordan skulle det også være anderledes? Ingen af dem, der var deporteret, kan sige sig fri for efterveer — af den ene eller den anden art. Opholdet i helvedes forgård har mærket sin mand!

HANS FOSMARK.

STIPENDIER TIL STUDIER I NORGE

FORARSHALVARET 1966

„Fondet for Dansk-norsk Samarbejde“ bekendtgør stipendier til faglige studier indenfor alle samfundsgrupper: Arbejdere, erhvervsfolk, kirken, kunsten, skolen og videnskaben.

Stipendierne gives i form af en måneds ophold med fuld forplejning på Fondets ejendom „Lysebu“ ved Oslo og kan søges af enhver, som har en færdig uddannelse.

Ved uddelingen vil der blive lagt vægt på, at opholdet sætter den pågældende i stand til at gennemføre studier, ansøgeren ikke kan gennemføre i Danmark, og at studier i Oslo vil kunne give ansøgeren et fagligt udbytte.

Foruden stipendier til studier i Norge uddeles enkelte opholdsstipendier til Fondets ejendom „Schæffergården“ i Gentofte til danske, som søger videre- og specialuddannelse.

Ansøgningsskema fås ved henvendelse til Fondets sekretariat, Schæffergården, Ermelundsvej 105, Gentofte (telf. GE 6065 fra kl. 9,00—16,00). Ansøgninger til forårshalvåret må være Fondet i hænde *inden den 15. januar 1966*.

Schæffergården, november 1965.

Gestapofangerne

REPRÆSENTANTSKABSMØDE

Landsforeningen Gestapofangerne holdt det årlige repræsentantskabsmøde i Aarhus.

Foruden landsrepræsentanterne var mødt observatører fra Fyn og Horsens. Det mest interessante ved mødet var en drøftelse af muligheden for at oprette nye afdelinger.

Der har tidligere været en afdeling i Aalborg. Den har ikke været aktiv i flere år, men flere ting tyder på, at nye afdelinger vil dannes i Sønderjylland, i Aalborg, i Horsens, i Trekantbyen og på Fyn.

Iøvrigt aflagde formanden, lektor Jørgen Barfod beretning om årets arbejde og samarbejdet til forskellig side.

Han rettede en tak til den afgæede redaktør af bladet „Gestapofangeren“, Olav Holst og bød den nye redaktør, Oluf Rikhof velkommen.

Alle valg var genvalg. Man vedtog en protest mod de påtænkte tyske „mindelunde“ på dansk jord.

Det var et godt møde.

FAMILIEAFTEN

Torsdag den 14. december samles Sjællands-Afdelingens medlemmer til en hyggeaften i Admiral Gjeddes Gård, St. Kannikestræde 10, København K.

Bestyrelsesmedlemmer sørger for, at der skabes alle forudsætninger for, at det bliver en god familieaften.

JULEAFTEN I RYVANGEN

Juleaften samles en stor kreds i Ryvangen til en højtidelighed, arrangeret af Gestapofangerne.

Den tager sin begyndelse kl. 16 og ventes afsluttet kl. ca. 16,30 — der er jo koldt ude i det frie en sådan aften.

Talen holdes i år af formanden for Frihedskampens Veteraner, direktør Sven Seehusen. Hjemmeværnet møder med fakler, spejderne lægger blomster, og Studentersangerne møder med deres kultiverede sang og medvirker til at sprede højtid over Danmarks mindelund.

RANDERS-AFDELINGEN

Om eftermiddagen juleaftensdag samles Randers-Afdelingens medlemmer ved Kapellet ud for mindepladen ved Nordre Kirkegård.

NEUENGAMME

INDVIELSE AF

DANNEBROGSFANE

Tysk fangekammerat slog det første søm i i mindet om vore døde kammerater

Neuengamme-Foreningen har fået sin egen fane. Man søgte Danmarks-Samfundet i april og fik fanen allerede til Valdemarsdagen.

Det var man særdeles tilfreds med, for så kunne man tage den med til

**PLOVFABRIKEN
SKJOLD ^{A/S}**

LIND pr. HERNING

EGON JENSEN

KORSØRVEJ 9
HERNING

EL INSTALLATIONSFIRMAET
EJNAR CHRISTENSEN ^{A/S}
BREDGADE 44 - HERNING
TLF. 498 - 499

L. SCHJØTT
ESSO SERVICE
GIVE

HORSENS KAROSSERIFABRIK
LUDVIG KRAG
TLR. 2 52 00 - EMIL MØLLERG. 69

M. J. MOURITSEN
TRIKOTAGEFABRIK
SØNDERGADE 42 - HORSENS

HARALD PETERSEN & SØNNER
MURERMESTRE
HORSENS

TØMRERMESTER
SV. GREGERSEN
HORSENS

CHR. HANSEN
KREATUREKSPORT
HORSENS

MALERMESTER
H. S. BETAK
JUELSGADE 29 - JUELSMINDE

KOLDING SALATFABRIK
(055) 2-28-44
KOLDING

A/S FRØCONTORET, KOLDING
(for undersøgt markfrø)

FOLKEBANKEN
FOR HERNING OG OMEGN
AKTIESELSKAB

HERNING HEDE- & DISCONTOBANK
AKTIESELSKAB

HERNING ELEKTRO-MEKANISKE VÆRKSTED
v. LORENTSEN og JENSEN — KASTANIEALLE 16

G. MELDGAARD ANDERSEN
HERNING

HUSTØMRERNE FAGL. FORENING
HERNING

GIVE BANK
FILIAL AF HERNING HANDELS- & LANDBRUGSBANK A/S

BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK ^{A/S}
HORSENS

BJERRE og HATTING HERREDERS SPAREKASSE

^{A/S} HORSENS KULKOMPAGNI

HORSENS JERN- & STAALFORRETNING ^{A/S}

AKTIESELSKABET
SKANDINAVISK FEDT INDUSTRI - HORSENS

HORSENS DAMPMØLLE
AKTIESELSKAB

DANSK HYDRAULIK
INDUSTRI-AKTIESELSKAB
JUELSMINDE - DENMARK

^{A/S} KAALUNDS FABRIKER
KOLDING

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI ^{A/S}
KOLDING

VENDS M. FL. HERREDERS
LANDBO- SPARE- OG LANEKASSE
NØRRE AABY

NR. NEBEL TRAKTORIMPORT
v. C. P. JENSEN
NØRRE NEBEL

afsløringen af det internationale monument i Neuengamme den 7. nov.

Flere medlemmer var rejst langt for at deltage i den festlige indvielse af fanen. Således var der kammerater fra Aarhus, Aalborg og Hadsund.

Man samledes i Gjedde-Gården lørdag aften den 23. oktober, og i få, men velvalgte ord, bad arkitekt Henning Theisen på tysk særlig gæsterne syd fra velkommen.

Det var vor gode, gamle kending, generalsekretær Hans Schwarz fra Hamborg. Han har gennem årene arbejdet utrætteligt for den internationale Neuengamme-Sammenslutning. Desuden Albert Blankenfeldt, lederen af AVS, foreningen af tidligere forfulgte socialdemokrater i Hamborg.

Man lagde det sådan til rette, at Hans Schwarz slog det første søm i for „vore døde kammerater“. Mon ikke det er første gang, en tysker har medvirket ved en indvielse af Dannebrog på denne måde.

De, der kender Hans Schwarz, finder det helt i sin orden.

Arkivar N. O. Køster, der er Landsforeningens sekretær, slog det andet søm i for „frihed og demokrati“, mens foreningens næstformand Bernt Johannesson slog det tredje søm i for „freden“.

Ove Laursen var udnævnt til fanebærer.

Ved de festligt dækkede borde i Holbergsalen blev der holdt en række taler. Albert Blankenfeldt dvælede især ved forskellen mellem modstandskampen i Tyskland og i Danmark. Hvad der især gjorde kampen i Tyskland vanskelig var, at det var en kamp, hvor tysker stod mod tysker.

På det område var kampen i Danmark lettere at føre, for her var det også en kamp for landets frihed. Forholdene efter besættelsen havde også været langt enklere i Danmark end i Tyskland, sagde taleren.

Blankenfeldt bragte en dybfølt tak til de danskere, der havde taget mod de tyske politiske flygtninge i årene efter 1933, da nazisterne overtog magten i Tyskland. Med tak tænkte man på, at emigranterne blev hjulpet over til friheden i Sverige, da Danmark blev okkuperet.

Man fortsatte med kammeratligt samvær i krostuen nedenunder. Den praktiske side af arrangementet blev ordnet af Viggo Hansen, Mogens Pedersen og Hemming Theisen.

60.000 TIL NEUENGAMME

En løsning i sigte for mindesmærket for den ukendte kz-fange

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme holdt hovedbestyrelsesmøde den 30. november i Admiral Gjeddes Gaard. Så godt som hele bestyrelsen var mødt op.

Formanden, E. H. Crome, indledte mødet med at rette en tak til alle, der havde medvirket ved landsindsamlingen til monumentet i Neuengamme. Denne tak gjaldt også alle, der havde deltaget i forberedelserne af rejsen til Hamborg—Neuengamme den 6.—7. november. Foreningen havde fra mange sider modtaget takkebrev for turen.

Af de sager, der var på dagsordenen, kan bl. a. nævnes, at det nu ser ud til, at monumentet for den ukendte koncentrationslejr fange ved Helligåndskirken i København vil blive frilagt. Gitteret omkring kirkepladsen skal trækkes tilbage i forbindelse med en omlægning af gågaden. Der nedsattes et udvalg bestående af formanden, arkitekt Theisen og lektor Barfod, der i samarbejde med de interesserede foreninger skal arbejde videre med denne sag, som foreningen har beskæftiget sig med igennem flere år.

Det besluttedes at holde et medlemsmøde — en julefest — søndag d. 19. december i selskabslokalerne, Roskildevej 65 i Valby. Ved denne lejlighed vil blive vist film og billeder fra indvielsen af mindeparken i Neuengamme. Danmarks Radio har stillet det lydbånd, der blev optaget ved denne lejlighed, til foreningens disposition, og det vil blive „kørt“ ved festen.

Efter en længere diskussion vedtoges en udtalelse til kirkeministeren mod flytningen af de tyske krigsgrave i Danmark. Udtalelsen ligger på linje med de protester, der er vedtaget af de Erhvervshæmmede og Gestapofangerne.

Ved en redegørelse for landsindsamlingen til monumentet blev det oplyst, at der ialt er indkommet kr. 60.195,00. Et resultat, foreningen er taknemmelig for at have nået.

Det blev sent, inden formanden kunne slutte af, men det var et positivt og godt møde, hvor der ikke blev stukket noget under stolen, og det lover godt for foreningens fremtidige arbejde. 80 866.

MØDE I DEN INTERNATIONALE NEUENGAMME-KOMMITE

I anledning af indvielsen af mindeparken i Neuengamme samlede repræsentanter fra lejrrens internationale sammenslutning af tidligere fanger til møde i Hamborg den 5. november.

14 nationer var repræsenteret — Belgien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Holland, Jugoslavien, Luxembourg, Polen, Sovjetunionen, Spanien, Tjekkosllovakiet, Vest- og Østtyskland, Ungarn og Østrig.

På mødet blev *Jean-Aimé Dolidier, Paris*, valgt til præsident, idet madame *Lucienne Bouffieux, Bruxelles*, der siden sammenslutningens stiftelse i 1958 har beklædt dette hverv, ønskede at træde tilbage på grund af sin advokatvirksomhed, der krævede hele hendes arbejdsindsats. Madame Bouffieux blev af forsamlingen med akklamation valgt til ærespræsident.

Mødet skulle iøvrigt have vedtaget nye love, men på grund af forberedelserne til mindehøjtidelighederne i forbindelse med monumentafsløringen blev det besluttet at udsætte dette punkt på dagsordenen til et senere møde, der skulle holdes tidligst i februar og senest i juni måned 1966.

Til mødet indløb hilsener fra England, Finland, Italien, Sverige, USA og Australien. Den norske delegerede, stortingsmand Sverre Løberg, var forhindret i at komme til stede på grund af sygdom. NK 60 866.

Bibliotekar O. I. Leth

Tidligere bibliotekar O. I. Leth, Sorø, døde på Rigshospitalet tirsdag den 23. november i en alder af 73 år. Bibliotekar Leth var læreruddannet, men i en del år virkede han som bankmand, inden han påny gik ind i skolen og blev knyttet til Sorø private Realskole som engelsklærer.

Godsejer **H. P. CHRISTIANSEN**

LOUISENBORG

ST. HEDINGE

FAABORG POTTEMAGERI FAABORG	MIDTFYNS JERNSTØBERI $\frac{1}{8}$ RINGE
ALF. LEHRMANN AUT. SMC FORHANDLER TLF. HAARBY 61 - 460	TOMMERUP STOLEFABRIK v. A. SCHACK PETERSEN TOMMERUP ST. - TLF. 36
GENAGA MØBLER SKOLEGADE 7 - TLF. 966 - 967 NIELS MORTENSEN - HERNING	$\frac{1}{8}$ SAVMØLLEN I ULLERSLEV TLF. FYN (09-35) 210
MIDTJYDSK BRØDFABRIK MARIUS IVERSEN TLF. HERNING 691	HERNING HANDELS og LANDBRUGSBANK AKTIESELSKAB HERNING
BRDR. BROCKSTEDT-CHRISTENSEN ARKITEKTER M. A. A. HERNING	HAMMERUM HERREDS SPARE- og LAANEKASSE HERNING
	MØLLER JENSEN HERNING - TLF. 580

Siden blev han leder af Sorø Bibliotek, og han forestod for en halv snes år siden flytningen af biblioteket til den historiske Herrerens Gård i Sorø.

Under besættelsen var han en af de mest fremtrædende skikkelser i modstandsbevægelsen i Sorø, en overgang byleder, men han blev anholdt, underkastet tortur og overført til tysk kz-lejr. Da han vendte hjem fra Dachau-Neuengamme, var han med til at stifte hjemmeforsvaretsforening i Sorø, og han blev senere kompagnichef i hjemmeforsvaret, som han ved sin

død var et interesseret medlem af. I 10 år var bibliotekar Leth formand for Sorø Turistforening.

Leth var medstifter af Kammeraternes Hjælpefond, og han har deltaget i fondens samtlige henvendte 40 bestyrelsesmøder. Han udviste en smuk trofasthed overfor sine kammerater fra besættelsestiden.

Begravelsen foregik fra Sorø kirke lørdag den 27. november. Sognepræst Paul Honoré talte smukt over den afdøde. Ved graven bragte fondens formand, konsul Kaj V. Dahl kammeraternes sidste hilsen.

„Den er bare brækket,“ sagde hun og tog papir og fyldepen frem.

„Kan jeg ikke skrive det brev efter Deres diktat?“

Inga så glad på ham. „Jo, Bertel, Gud ske lov, at I unge tør.“

Hun overvejede en stund, hvordan brevet skulle formes og gav sig derefter til at diktere ham det punkt for punkt.

Da brevet var færdigt, gennemlæste hun det og sagde: „Det brev vil ikke genere noget menneske, om så selve Hitler fik fat i det.“

Hun vendte sig mod Bertel og tog hans hånd i sin venstre. „Tak for hjælpen du,“ sagde hun.

Da Bertel var gået, forsøgte hun at skrive med venstre hånd.

Først nu fik hun tid til at tænke på armen. Det bankede og dunkede i den, og hun forstod, at det blev nødvendigt at få gipsen udskiftet, da den skar ind i den dårlige arm.

Med stort besvær fik hun overtøjet på; men følte sig pludselig så elendig, så hun forstod, at hun umuligt kunne gå op til sporvognen.

Så ringede hun efter en bil, den var også vanskelig at skaffe. Enten var der ingen bil hjemme, eller også lød det: „De er ikke kunde her.“

Tilslidst lykkedes det hende at få overbevist en taxachauffør om, at hun virkelig var syg og måtte have lægehjælp.

Da overlægen på hospitalet så den mishandlede arm, beordrede han hende indlagt med det samme. Han kendte det altsammen. Ivars død. Thors afrejse. „De er jo også alene,“ sagde han, „og kan ikke klare Dem.“

Og så lå hun igen på det store hospital.

Der lå fire andre kvinder på stuen, og overlægen havde advaret hende imod den ene af dem, som havde en søn i Frikorps Danmark.

„Pas på, hvad De siger derinde,“ sagde han.

Det gik nemt de første dage. Hun var så syg og elendig og brød sig ikke om at tale med nogen.

Armen var tilslidst så opsvulmet, så lægen havde klippet bandagen op og givet hende en ny på.

Men efterhånden begyndte hun at interessere sig for omgivelserne.

☆ ☆ ☆ Hende derhjemme

Det er vist en kendsgerning, at hende derhjemme ikke endnu har haft ordet.

Kvinder og mænd har skrevet om oplevelser her og under deportationen; men hende, der gik derhjemme i angst og spænding, har man ikke tidligere læst om.

Vi bringer i dette nummer trettende afsnit af en fortsat skildring, skrevet af en kvinde, hvis mand pludselig forsvandt for hende.

XIII

Besøget hos ministeren spændte godt af, han var venlig og lovede at sætte sig i forbindelse med den tyske spion, som han kendte udmærket, og han mente, at ved forenede anstrengelser skulle det nok lykkes at få et resultat ud af det.

Beroliget vandrede Inga hjem til lejligheden igen. Nu, da hun havde fået det vigtigste til side og ville planlægge videre fremstød, begyndte smerterne i armen at melde sig.

Hele natten lå hun vågen, og da morgenstunden kom, var armen så opsvulmet, så den ikke kunne være i gipsbandagen. Fingrene var dobbelt så tykke som ellers, og bandagen skar og snærrede overalt.

Hun sansede næsten intet og måtte opgive alle planer og ringe afbud til de mænd, hun havde fået aftaler med angående Thors deportation.

Med stort besvær kom hun i tøjet, og først nu gik det op for hende, hvor ensom hun var.

Thor i koncentrationslejr. Svend og Tove i Sverige. Ivar død. Agnes og Rolf i Jylland. Og nu kunne hun næsten ikke komme i tøjet selv.

Havde det endda været venstre håndled, der var brækket, så kunne hun bedre have klaret sig.

Hun forsøgte at lave lidt morgenmad; men da hun var færdig med det, kunne hun ikke spise en bid, så bar hun det ud igen. Hendes hoved smertede, og panden og tindingen var sort og blå, og hver gang hun bevægede sig, følte hun stivhed og smerter i hofte; hun undersøgte det, og så at også der var hun forslået, endda i høj grad.

Træt og syg satte hun sig i en lænestol.

Så ringede det på døren. Det var Bertel, der ville se til hende og høre om Thors afrejse.

I det samme slog det ned i hende, hvad det var, der skulle gøres.

Hun skulle have skrevet til Thor og indgive ham håb og mod.

„Det var godt, du kom, Bertel,“ sagde hun, „jeg skal have skrevet til Thor, og du må hjælpe mig.“

Bertel så forundret på hende. „Hvad er der i vejen med armen?“ spurgte han med et blik på gipsbandagen og hendes uformelige fingre.

*Den lykke, man ejer
ved gode kår,
den fatted' vi først
i de lange år.*

Indskrift på væggen i læsestuen på Vognmandsmarkens skole på Østerbro i Kbh.

GOLGATE-PALMOLIVE A/S SMEDELAND 9 GLOSTRUP
RØDBY AUTO-SERVICE AAGE THERKELSEN ØSTERGADE 45 TLF. 90 12 38 - RØDBY
AUG. L. JANSEN L. TERKELSENS EFTF. RUDKØBING TLF. 51 11 29 - 51 18 29
TØMRERM. SIGURD NIELSEN NØRREBRO 126 RUDKØBING
A/S CARL NIELSEN & SØN KÆDEBY JENS WINTHERSVEJ 7-11 RUDKØBING
KUDSK-FOTO RUDKØBING TLF. 51 12 52
EJBY APOTEK EJBY
H. HANSEN AUTOMOBILFORRETNING HOLEBY - TLF. 64
A. J. JENSEN KOLONIAL - ISENKRAM MANUFAKTUR ALMINDE - TLF. 8
K. RASMUSSEN CIGARHANDLER MØLLEGADE 10 - TLF. 918 SVENDBORG
FA. SANDGAARD & SØN AUT. INSTALLATØR TLF. 376 - RINGE
SPAREKASSEN for NYBORG BY og OMEGN NYBORG
RENSERIET „ROXY“ v. G. JENSEN MIDDELFART

HUGO DORPH TAASTRUP
LETH'S BLOMSTER RUDKØBING
LANGELAND—KIEL LINIEN I/S RUDKØBING
FYENS ANDELS-FODERSTOFFORRETNING A. m. b. a. RUDKØBING - FILIAL AKTIESELSKABET
HOLEBY DIESEL MOTOR FABRIK
ODENSE KVÆGTORV AKTIESELSKAB
ANDELSBOGTRYKKERIET i ODENSE A. m. b. A. ODENSE
REVISIONSANSTALTEN for FYN ODENSE
ODENSE SEGLMÆRKEFABRIK ^{A/S} HENRIETTEVEJ 1-3 - ODENSE (09) 11 27 09 - (09) 11 90 55
HANSEN & COMP. ^{A/S} DET GAMLE VINFIRMA ANNO 1880 SVENDBORG
SVENDBORG FINGARVERI v. SVEND WEIMANN SVENDBORG
HARALD HALBERG CIGAR- og TOBAKSVARER SVENDBORG

Det, der interesserede hende mest, var den daglige strid mellem en sygeplejerske, der lå som patient på den ene side af hende, og nazikvinden på den anden side.

De skændtes bravt tværs over hendes seng hver dag.

Sygeplejersken var glødende patriot og sagde djærvt, hvad hun mente, medens den anden forsvarede tyskerne.

Inga lå stille og hørte på dem og blandede sig sjældent i deres strid.

Pludselig en dag vendte nazikvinden sig imod hende lige efter besøgstid og spurgte: „Har De ingen mand, fru Thorsen?“

Inga tøvede lidt. „Jo,“ svarede hun og vendte sig om mod sin medpatient.

„Hvorfor kommer han så aldrig og besøger Dem?“

Inga betænkte sig lidt. „Jeg kunne sige,“ sagde hun langsomt, „at det ikke kommer Dem ved, fru Knudsen; men i dette tilfælde ville det være et forkert svar, for jeg tror virkelig, at det angår Dem.“

„Hvad mener De,“ spurgte fru Knudsen forvirret.

„Jeg mener, at det er Dem og Deres venner, der har taget ham fra mig.“

„Har jeg, hvad, hvad har jeg med det at gøre,“ fik hun endelig fremstammet.

„Min mand er i Tyskland og sidder i en koncentrationslejr.“

„Men hvad har han da gjort?“ spurgte fru Knudsen.

„Ingenting, fru Knudsen, eller rettere meget,“ sagde Inga og tilføjede, „han har kæmpet for sit land og hjulpet dem, der blev uskyldigt forfulgt, det er det hele.“

Omtrent en hel time var der stilhed på stuen. Alle lå tavse og så frem for sig.

Fru Knudsen skelede af og til over til Ingas seng, som om hun ønskede at sige noget.

Endelig fik hun det frem.

„Hvordan kan De holde det ud, fru Thorsen,“ spurgte hun, „jeg blev sindssyg, om min mand blev taget fra mig, og her ligger De så rolig.“

„Ja,“ sagde Inga, „hvad vil De have, at jeg skal gøre, jeg har lagt min

mand i Guds hånd, og Gud er stærkere end tyskerne og deres håndlangere.“

Det svarede fru Knudsen ikke på. Til sygeplejersken havde hun aldrig manglet svar, men Inga havde altid talt venligt til hende, dels fordi hun forstod, at fru Knudsen var meget syg og nedbrudt, og dels fordi hun var klar over, at fru Knudsens forsvar for tyskerne mest bundede i dette, at hun ville forsvare sønnen, og dette var den egentlige grund til disharmonien i hendes sind og havde forårsaget den nervesygdom, hun led af.

De erhvervshæmmede

GENERALFORSAMLINGEN den 25. oktober 1965.

Mandag den 25. oktober afholdt Landsforeningen Sammenslutningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen sin ordinære generalforsamling. Til dirigent valgtes Arnold Grumløse.

Formanden, Børge Emil Pedersen, indledte beretningen med at mindes følgende 5 medlemmer, som siden sidste generalforsamling i april var afgået ved døden: Espen Andersen, Poul Vivild Nielsen, Enok Christensen, Ernst Jensen og foreningens mangeårige kasserer, Hans Petersen. Formanden udtalte bl. a.: Vi vil savne disse kammerater og ære deres minde. Ved 1 minuts stilhed mindedes disse 5 kammerater.

Formanden omtalte arbejdet i københavnsafdelingen. Det var især sagerne med de langtidssillegale, der voldte besværligheder, idet det var meget svært at få disse sager igennem, men da disse kammerater også omfattes af lov nr. 475, § 1, var han af den opfattelse, at man muligvis skulle indbringe disse sager for socialministeren. Bestyrelsen var af den opfattelse, at 2—3 års illegalitet havde slidt hårdt på de pågældende kammeraters nerver, men først mange år efter viser det sig, at disse kammerater har svært ved at klare deres arbejde.

Arbejdet ude i provinsen skrider godt fremad — men stadig er provinsen et forsmømt område — og der bliver arbejdet godt både fra bestyrelsen i Ålborg, Århus og Esbjerg — og vore kontaktfolk ude i provinsen gør også et godt stykke arbejde. Mødet med kirkeminister Bodil Koch angående flytning af de tyske gravsteder

Der var noget ydmygt i stemmen, da hun lidt efter spurgte: „Hvor er Deres mand?“

„I Sachsenhausen ved Oranienburg udenfor Berlin“.

„Hvad bestiller han dernede?“ vedblev fru Knudsen.

„Jeg ved det ikke“, svarede Inga, „jeg har intet hørt fra ham, siden han rejste, og jeg ved ikke engang, om han er i live endnu“.

Fru Knudsen så forskræmt på hende.

„Jeg forstår ikke, at De kan tage det så roligt“, gentog hun igen.

(fortsættes)

varede 1 time — men der var intet resultat udover, at vi fik sagt vor mening om dette spørgsmål. Rudolf L. Larsen, som har rejst spørgsmålet, har sikkert ret i, at vi skulle have været tidligere igang med dette spørgsmål.

Formanden redegjorde for sagen angående de udsendte spørgeskemaer ang. tabt arbejdsfortjeneste under besættelsen. Vi skulle helst i forbindelse med så mange gamle modstandsfolk som muligt — vi kunne så få et godt materiale at arbejde med. Skulle vi ikke få den tabte arbejdsfortjeneste ud af det — havde vi i hvert fald et godt historisk materiale.

Der var tilgået en gave på 632 kr. til foreningens arbejde.

Formanden rettede en tak til bestyrelsen for godt samarbejde.

Efter beretningen var der en god og saglig diskussion.

Til kasserer valgtes Oskar Hefty Jensen.

Et forslag fra bestyrelsen om at forhøje kontingentet til 15 kr. årligt, blev enstemmig vedtaget.

Der var fremmødt 95 medlemmer.

Vi bringer i næste nummer et interview med formanden, Børge Emil Pedersen, om foreningens arbejde.

Landsforeningen:

SAMMENSLUTNINGEN AF ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fra vort bestyrelsesmøde sender vi alle vore medlemmer over hele landet vore bedste ønsker for julen og det nye år.

Vi sender samtidig vore bestyrelser og kontaktmænd rundt i landet en tak for godt samarbejde i 1965.

P. b. v.

BØRGE EMIL PEDERSEN.

Blå Bånd

Kampmannsgade 1 København V

WORLD CINEMA
JERNBANEGADE - V.

SKANDINAVISK KONTROL ^{A/S}

A. L. DREWSSENSVEJ 2
KØBENHAVN Ø.

SCANDINAVIAN PHOENIX ^{A/S}

VESTERBROGADE 65
KØBENHAVN V.

VARE og REJSEGODSFORSIKRING ^{A/S}

FREDERIKSBERG ALLE 3
KØBENHAVN V.

O. H. BRØDSGAARD
RÅDG. INGENIØRVIRKSOMHED
H. C. ØRSTEDSVEJ 4, 5. sal
KBH. V.

KARL POVLSEN
BOGTRYK
SVANEMOSEGAARDSVEJ 4
TLF. 35 67 88 - KBH. V.

A/S DANSK INVECO
KAMPMANNSGADE 1 - KBH. V.
*MI 8680

GRUE & Co.
AKTIESELSKAB

LYNGBY KUL & KOKS A/S
TORVET 4 - TLF. 87 48 10

WALTRICH ^{A/S}
ABILDAGER 21
GLOSTRUP
TLF. (01) 96 55 88

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA

VESTERPORT - KØBENHAVN V.
TLF. PALÆ 507 - 508

VENG CHRISTENSEN & CO. ^{A/S}
GL. KONGEVEJ 33 - V.

J. JOHNSEN & SØN ^{A/S}
ENTREPRENØR & MASKINUDLEJNINGSFORRETNING
EGEGAARDSVEJ 66 - VANLØSE
*70 20 30

SKANDINAVISK LINIETRAFIK ^{A/S}

TUBORG HAVN
HELLERUP

KYHL'S OFFSET - REPRODUKTION

SØBORG HOVEDGADE 94 - SØBORG

NIELSEN & RAUSCHENBERGER
RÅDGIVENDE CIVILINGENIØRER F. R. I
LUNDTOFTEVEJ 7 - KGS. LYNGBY
TLF. 88 22 66

KRENKERUP GODSKONTOR

SAXKØBING

G. KAALUND

ISENKRAM
RUDKØBING

Frie og hansestad Hamburg

Politipræsidenten

Tgb. Nr. SK 684/65

Hamburg, 2-11-1965

Beim Strohhause 31

Tel. 24 82 0 8834

(8852 Brosig)

Til

1. Arbejdsudvalget for organisationer af tidligere forfulgte i Hamburg.
2. Amicale internationale de Neuengamme.

Meget ærede herrer!

Som særkommission for forfølgning og opklaring af nationalsocialistiske voldsforbrydelser i Hamburg henvender vi os idag til Dem for at bede Dem hjælpe os med opfyldelsen af vor opgave. For tiden beskæftiger vi os bl.a. med opklaringen af forbrydelser, som er begået i den tidligere koncentrationslejr Neuengamme og dens udekommadoer.

Som De ved, er næsten alle medlemmer af den tidligere lejrledelse i KL Neuengamme allerede i de første år efter krigen af den britiske militærdomstol i Curio-huset eller af nævningetinget i Hamburg overgivet til deres retfærdige straf. Kun i sagen mod den daværende 2. lejrfører Hans Griem, som også ledede udekommadoerne Dalum, Husum, Ladelund og Versen, foregår stadig forundersøgelse ved anklagemyndigheden i Flensburg.

Ved anklagemyndigheden i Hamburg verserer nu kun forskellige sager mod tidligere Kapoer, som i KL Neuengamme, som lejrledelsens villige hjælpere, har gjort sig skyldige i umenneskelige forbrydelser.

I en af disse sager beskyldes den daværende Kapo for straffekompaniet, Franz Grünwald, som også var beskæftiget ved bygningen af kartoffelkælderen, ved kommandoen „Walze 3“ og ved „Lorenkommando“ for at have forøvet flere drab på medfanger. Opklaringen af disse forbrydelser er yderst vanskelig, da der mangler pålidelige øjenvidneberetninger.

For endeligt at kunne overbevise Grünwald om hans forbrydelser be-

høves yderligere vidner. Vi formoder, at der mellem Deres mødedeltagere kunne befinde sig vigtige øjenvidner, og henvender os til Dem for at bede Dem hjælpe os med at finde sådanne vidner.

Vi beder Dem om på passende måde at bevæge mødedeltagerne til at medvirke til opklaringen af endnu ikke fuldstændigt klarlagte forbrydelser og at udpege sådanne tidligere fanger, som vi kunne afhøre som vidner.

Da de deltagere, som kunne komme på tale som vidner, formentlig kun vil blive meget kort tid i Hamburg og formodentlig ikke så let igen får lejlighed til at give forklaring til tyske myndigheder, skulle afhøringen af disse deltagere såvidt muligt ske 8.-11.-1965.

Alle øvrige vidner, særligt dem fra forbundsrepublikken, beder vi skriftligt melde sig som sådanne til mødeledelsen eller til den herværende politimyndighed. De kan afhøres når som helst på deres bopæl af kriminalbetjente, som kender sagerne.

I denne sammenhæng kunne man samtidig prøve, om der findes vid-

ner, som kunne sige noget om eventuelle drabshandlinger, begået af de tidligere kapoer:

Wilhelm Leers, beskæftiget i straffekompaniet Elbe, i murerkolonnen og i andre kommandoer.

Jacob Fetz, kaldet Köbes lejrældste.

Stephan Bagrowsky, beskæftiget i en transportkolonne i Klinkerwerk.

Om Fetz vides ikke, om han endnu lever, henholdsvis hvor han opholder sig. Angiveligt skal han være dømt af en sovjetisk militærdomstol i Berlin i 1946.

Hvad angår den praktiske ordning af vidneafhøringerne henholder vi os til de tidligere mundtlige forhandlinger.

Vi håber på Deres forståelse og beder om Deres venlige støtte. Vi takker Dem på forhånd for Deres bestræbelser.

Med særdeles højagtelse
(Underskrift).

Eventuelle øjenvidner til de omtalte handlinger kan henvende sig til Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme, A. Th. Binneballe, Elmealle 43, Tåstrup.

REGISTER 1965

EMNEREGISTER:

Fra Neuengamme til friheden i Sverige	56	
Frihedens forkæmper nr. 1	19	
Gamle nazister i København	3	
Gemmer Bormann sig hos en indianerstamme i junglen	132	
Gemte en splint fra katastrofen	52	
Glædelig jul	135	
Glædens dag for alle danskere ...	55	
Gravene fredes	67	
Grundstensnedlæggelse i Neuengamme	7	
Hannover-Stöcken-fangernes 4. stævne	44	
Hele min fredelige tilværelse ændrede med et slag karakter ...	43	
Hende derhjemme:		
VII	11	
VIII	36	
IX	47	
X	62	
XI	89	
XII	103	
XIII	147	
Beviserne skulle fjernes	64	
Budskab til fremtiden	45	
Børnene taler	26	
Dagbogsblade	16, 35, 72, 91, 109, 131	151
Danskerne i Neuengamme	25	
Den store oplevelse var absolut os selv	79	
KH's feriehem	100, 125	
En kasse fuld af minder	23	
Erstatningssagerne frem både i ministerium og folketing	121	
Fanger, 106.000	33	
25 års-dagen	39	
5. juni ved mindesmærket for den ukendte KZ fange	81	
4. maj dagen på Bispebjerg	66	
4. maj 1945	58	
4. maj oplevet i Skåne	57	
Fl. B. Larsen på afskedsvisit ...	111	
Forbløffende karriere for KZ bødlere efter 1945	132	

Hjælpe jøderne, kan derfor ikke forfremmes	131
Holst, Olav, 60 år	99
Hvordan kunne det ske?	117
I Charlottenlund	59
Indsamlinger til Neuengamme-mindesmærket	47
Jo mere invalideret, des mindre i erstatning	76, 97, 136
KZ-fangen, der blev Natochef ...	115
Landsstævne med stor norsk deltagelse	83
Mindesmærker i Danmark ...	8, 450
Neuengamme, mindepark	138
9. april oplevet i Horsens	40
9. april oplevet i Sønderjylland ..	41
9. april oplevet i København	43
Politik	76, 97, 136, 141
Protest fra Frihedskampens Veteraner	22
Register	151
Riis, Poul, 50 år	99
Rund dag i Aarhus	86
Rund dag i Oslo	22
Ryvangen 4. maj	22
Sandheden, At skildre	75
Shellhuset på 20 års-dagen	23
Stilfærdig problemdebat	96
Stor interesse for besættelsestiden	72
Sølvbryllup	44
10 år i koncentrationslejr	60
To store mindedage i 1965	9
Tyske mindelunde i Danmark, Protest mod	120
Udtalelse	44
Varige venskaber	5
Vejviser fremover, En	95
Verdens største sejrsmonument var planlagt	4
Veteranlovgivning ønskes	6
Wagner, Svend, 70 år	78
Ønske om forbedring af invalide-loven	44

BOGANMELDELSE:

April 40, da krigen kom til Danmark	71
Bushide-Ridderne	71
Churchill i memoriam	107
Churchill-klubben	107
Da krigen kom	71
Farvel mit land	32
Fra fængsel til frihed	29
I skyggen af Mount Kenya	29
Danske modstandskamp, Den ...	127
Latinske sange	127
Mord i Cairo	127

9. april skildret i breve fra danske soldater	109
Sabotørs erindringer, En	31
Sidste breve fra dødsdømte frihedskæmpere i Europa	33
Smith og Jones hopper af	9
Thi havet består af dråber	129
U-landene	129
Warszawa i flammer	31

FANGEFØRENINGER:

Dachau-klubben:	
Generalforsamling	27
Frihedskampens Veteraner:	
Protest	22
Årsmøde	21

Gestapofangerne:

Aktuel aften	29
Besøg hos oberst Lunding ...	125
Besøg hos NATO	8
Derfor er vi med i FN	67
Familieaften	143
5. maj 1965	69
4. maj 1965	69
Foredragsholdere	87
Generalforsamling	125
Julehøjtidelighed	8, 143
Landsstævne	29, 45, 69
9. april	27
9. april på Rådhuspladsen ...	45
29. august	100
Repræsentantskabsmøde	143
Tilslutning	29

Landsforeningen for KZ fanger fra Neuengamme:

Efterlysning	101
Indvielse af Dannebrog	143
Kom så, norske venner	67
Landsmødet	87
60.000 kr. til Neuengamme ...	145

Sammenslutning af erhvervs-hæmmede fra frihedskampen:	
Dødsfald	101
Filmforestilling	67
Forbedring af invalide-loven ..	44
Årsmøde	27

FORFATTERLISTE:

Andrésen, G.	79
Bergh, Ole	117
Dahl, Kaj V.	40
Eigenbroth, Niels A.	5
Fosmark, Johs. 3, 4, 19, 55, 75, 95,	107
Fosmark, Hans, 76, 97, 121, 136,	141
Hald, A. Hjorth	29, 129
Hansen, H. C. Steen	43
Holst, Olav	43
Holt, Paul	57
Kjeldsen, K.	41
Kornbeck, H.	58
Larsen, Fl. B.	56
Leth, O. I.	9, 31, 33, 71, 127
Magle, Hans	127, 135
Martiny, F.	107
Nielsen, A. Strange	109
Nielsen, E. Bach	33
Nielsen, Grome	7, 33
Pedersen, Børge	120
Rikhof, Oluf	23, 60, 115, 138
Sonne, Erik	29

REDAKTIONELT:

25 års-dagen	39
Frihedens forkæmper nr. 1	19
Gamle nazister i København	3
Glædens dag for alle danskere ...	55
KZ fangen, der blev Natochef ...	115
Sandheden, At skildre	75
Vejviser fremover, En	95

STIPENDIER:

Stipendier til ophold i Norge	59, 143
Studiestipendier til Sverige	26

Alle medlemmer, abonnenter, medarbejdere og annoncørerne bedes modtage de bedste ønsker for julen og det nye år. Tak for trofast følgeskab i arbejdet i 1965.

REDAKTIONEN